

Godziny rozpoczęcia i zakończenia Szabatu

Kraków 18:21 – 20:35/20:36
Warszawa 18:22 – 20:39/20:41

WYDAWCA
Fundacja Chabad-Lubawicz
ul. Kupa 18, 31-057 Kraków,
tel.: +48 12 430 22 22
www.chabadkrakow.org

LECHAIM

PESACH I-II
20-21 kwiecień 2019
15-16 nisan 5779

CHABAD LUBAWICZ KRAKÓW

Święto. Nie można jednak gotować w *chol hamoed* dużych ilości jedzenia, znacznie więcej niż jest potrzebne na Święto. Można ugotować więcej jedzenia dla gości, nawet jeśli ich przybycie nie jest pewne.

Można naprawić sprzęty konieczne do przygotowania jedzenia, jeśli ich naprawienie nie było możliwe przed rozpoczęciem Święta. Dlatego możemy naostrzyć nóż, a także naprawić piecyk (piekarnik), nawet jeśli wymaga to dużego wysiłku.

Można brać prysznic w ciepłej wodzie w *chol hamoed*. Można naprawić okulary, jeśli jest to nasza jedyna para i są one niezbędne. Jeśli jest się chorym, można iść do lekarza w czasie *chol hamoed*, można też zażywać przepisane przez lekarza lekarstwa.

W *chol hamoed* nie wolno obcinać włosów, paznokci ani przycinać brody, chyba że nie było to możliwe przed rozpoczęciem Święta. Można natomiast przyciąć wąsy, zwłaszcza jeśli przeszkadzają

one w jedzeniu. Zabronione jest pranie ubrań, nawet w pralce automatycznej, jednak można wyprać ubrania dziecięce, jeśli brakuje nam już czyściuch. Można prasować ubrania potrzebne na *chol hamoed* i Święto.

Nie można kupować w czasie *chol hamoed* rzeczy niepotrzebnych koniecznie na Święto, chyba że wiąże się to z dużą stratą finansową, nawet tylko potencjalną.

Dozwolone jest pisanie (ręcznie) oraz robienie zdjęć na potrzeby święta, potrzeby społeczności oraz by uniknąć straty finansowej. Wskazane jest jednak nawet w takich przypadkach, by pisać w odmienny sposób niż zazwyczaj. Dzieci mogą rysować dla przyjemności. Pisanie na klawiaturze (komputera lub maszyny do pisania) oraz drukowanie na drukarce jest przedmiotem dyskusji autorytetów *halachicznych* – niektórzy rabini pozwalają, jeśli jest to robione na potrzeby Święta, inni pozwalają tylko na potrzeby społeczności i w razie starty finansowej.

Maca i wino

Maca, niekwaszony chleb, jest najważniejszym chyba przedmiotem na każdym stole *sederowym*. W centrum każdego *sederu pesachowego* znajdują się trzy *mace*. Inna nazwa święta *Pesach* to przecież *Chag hamacot*, czyli Święto *mac* – to

W TYM NUMERZE
MACA I WINO
W centrum każdego *sederu pesachowego* znajdują się trzy *mace*. Dlaczego podczas *sederu* jemy właśnie trzy *mace*? Waszak najważniejszą liczbą w czasie *sederu* jest liczba cztery.

PYTANIA NA PESACH
Co to jest *chamec*? Co to jest *kitniot*? Czy kosmetyki są koszerne na *Pesach*? Czy jedzenie dla zwierząt musi być koszerne na *Pesach*? Co powinno znaleźć się na talerzu *sederowym*?

CHOL HAMOED
Środkowe dni *Pesach* to *chol hamoed* (dosł. „powszednie [dni] święta”). W tym czasie zabronione są te same aktywności (39 *melachot*), które zakazane są w czasie *Szabatów* i Świąt, jednak z pewnymi istotnymi wyjątkami.

maca reprezentuje sobą głębszą istotę wyjścia Israelitów z niewoli egipskiej.

Najważniejszą liczbą w czasie *sederu* jest liczba cztery – dzieci zadają cztery pytania, o czterech synach mówi *Hagada*, pijemy podczas kolacji *sederowej* cztery kielichy wina. Nasi mędracy wywodzą tę „poczwórność” *sederu* z czterech wyrażen dotyczących wyjścia z Egiptu: „Wyprowadzę was [...] i wyratuję was [...]. Wybawię was [...]. Wezmę was dla Siebie [...] (Szemot 6:6-7). Ale dlaczego w takim razie te cztery wyrażenia nie są reprezentowane przez najbardziej charakterystyczny symbol święta *Pesach* – *macę*? Dlaczego podczas *sederu* jemy tylko trzy *mace*?

Maca wyraża zarówno nasze ubóstwo duchowe podczas wyzwania z Egiptu jak i wielki pośpiech jaki mu towarzyszył. Są one ze sobą powiązane – to z powodu naszego ubóstwa duchowego właśnie wyswobodzenie z niewoli musiało nastąpić tak szybko. Nasi mędracy wyjaśniają, że Israelici byli do tego stopnia zdemoralizowani, tak bardzo zanurzeni w otaczający ich materializm, że gdyby niewola egipska trwała nawet

chwilę dłużej, nie byłoby już kogo ratować – nie byłoby już ludu Izraela.

Dlatego Bóg nie wyzwolił naszych przodków w uporządkowanym, metodycznym procesie. Po prostu nie było czasu, byśmy mogli stopniowo pozbyć się mentalności niewolników i zaczęli przyzwyczajając się do wolności i odpowiedzialności, byśmy zrozumieli rolę, jaką Wszechmocny przeznaczył dla nas w historii. Nie było czasu by się przygotować w jakikolwiek sposób na to, co miało nastąpić. Jedyne co mieliśmy wtedy, to nasza wiara, wiara naszych Praojców – tylko ona pozwoliła nam przetrwać długie lata w niewoli. To właśnie ona – i tylko ona – sprawiła, że Israelici wyruszyli w drogę na pustynię Synaj.

Ale sama wiara to było zbyt mało. Wiara co prawda może przenosić góry, ale nie jest w stanie zmienić najgłębszej istoty człowieka. Nasz wiara wyprowadziła nas z Egiptu, jednak nie mogła sprawić, by wyciągnąć Egipt z nas samych.

Żeby być naprawdę wolnymi ludźmi, by stało się to częścią naszej natury, musieliśmy się zmienić od wewnątrz. Mogło to nastąpić tylko przez stopniowy proces dojrzewania emocjonalnego i intelektualnego, przez rozwój naszego charakteru.

Dlatego od razu po wyzwoleniu Bóg nałożył na nas systematyczny reżim samodoskonalenia i stopniowego przekształcania. Dopiero na samym końcu tego procesu, po czterdziestu dziewięciu dniach „duchowej wspinaczki” byliśmy gotowi do zawarcia z Bogiem przymierza na górze Synaj.

Dlatego właśnie, o ile obietnice „wyprowadzę was”, „wyratuję was” oraz „wybawię was” zostały zrealizowane podczas samego wyjścia z Egiptu, o tyle czwarty element Boskiej obietnicy urzeczywistnił się dopiero siedem tygodni później. Dopiero na górze Synaj obietnica „wezmę was dla Siebie jako mój lud” mogła zostać dotrzymana.

Te dwa etapy naszego wyzwolenia z niewoli egipskiej

symbolizowane są przez *macę* oraz wino. *Maca* reprezentuje stan ludu Izraela w czasie samego wychodzenia z Egiptu. Musi być ona wyrabiana w pośpiechu, i bezzwłocznie wypieczona. Nie może zawierać niczego, oprócz jedynie mąki i wody. Dlatego odzwierciedla ona nasze duchowe i emocjonalne ubóstwo, gdy jedyne co mieliśmy – to nasza wiara i zaufanie. *Talmud* w traktacie *Nedarim* (41a) stwierdza stanowczo: „Prawdziwe ubóstwo człowieka, to jego ubóstwo umysłowe”.

Wino z kolei jest uosobieniem bogactwa zmysłów, doświadczenia, przeżywania. Ten pełen niuansów smakowy, bogaty kolorystycznie i olfaktorycznie dojrzały napój reprezentuje bogactwo duchowe ludu stojącego u stóp góry Synaj. Ludu odmienionego zupełnie w czasie czterdziestu dziewięciu dni, jakie upłynęły od wyjścia z Egiptu. Który przyswoił sobie Boską prawdę do tego stopnia, że wniknęła ona w każdy por ich skóry, przeniknęła całkowicie ich serca i umysły.

Dlatego w czasie *sederu* jemy trzy *mace* i pijemy cztery kielichy wina. Poprzez *mace* doświadczamy ponownie samego wyjścia z Egiptu, z jego gwałtownością, z wielką wiarą i nadzieją, która zdołała nas wyswobodzić z niewoli, ale okazała się niewystarczającą, byśmy mogli „zasmakować” wolności, jej prawdziwej istoty. Poprzez cztery kielichy wina możemy delectować się także czwartym elementem wyzwolenia z Egiptu – „smakiem” i „zapachem” dojrzałości duchowej i emocjonalnej, osiągniętej u podnóża góry Synaj.

Moadim besimcha!

? PYTANIA NA PESACH

CO TO JEST CHAMEC?

Chamec to każdy pokarm zawierający mąkę, który wszedł w kontakt z wodą. Podczas Pesach Żyd nie może absolutnie spożywać ani posiadać *chamecu* w żadnej, nawet minimalnej ilości. Dodatkowo Tora zakazuje nam czerpania z takich produktów jakiegokolwiek korzyści w czasie Pesach – nie można nimi handlować, darować ani nawet karmić nimi zwierząt.

DLACZEGO NA PESACH UŻYWAMY SPECJALNYCH NACZYŃ?

W związku z zakazem spożywania *chamecu*, wszelkie naczynia, które weszły w kontakt z pożywieniem zawierającym *chamec* nie nadają się do użycia w czasie Pesach. Trzeba używać specjalnych pesachowych naczyń, bądź kupić nowe.

CO TO JEST KITNIOT?

Żydzi aszkenazyjscy mają w zwyczaju nie spożywanie oprócz *chamecy* także pokarmów zawierających ryż, kukurydzę, orzechy ziemne, fasolę itp. (tzw. *kitniot*). Produktów takich nie musi się sprzedawać przed Pesach wraz z *chamecem*, można je posiadać w czasie święta.

CO TO JEST MACA?

Zamiast chleba spożywa się w czasie Pesach *macę* – składającą się z mąki i wody, wyrobioną i upieczoną w czasie krótszym niż 18 minut. *Maca* zawierająca jakiegokolwiek dodatki (jajka, sok owocowy) jest zakazana dla Żydów aszkenazyjskich podczas Pesach, aczkolwiek może być spożywana przez małe dzieci, osoby chore i starsze.

CZY KOSMETYKI MOGĄ ZAWIERAĆ CHAMEC?

Produkty nie nadające się do jedzenia (nie spożywcze) nie muszą być koszerne na Pesach. W związku z tym wszelkie kremy, maści, żele nie muszą być sprawdzane pod kątem *chamecu*. Wyjątek stanowią kosmetyki nadające się do spożycia, oraz te, które mogą dostać się do ust i zostać (choćby przypadkowo) połknięte, na przykład wszelkie kosmetyki w płynie, pasta do zębów, szminka do ust, pomadka – te powinny być całkowicie wolne od *chamecu* (koszerne na Pesach).

CZY JEDZENIE DLA ZWIERZĄT DOMOWYCH MOŻE ZAWIERAĆ CHAMEC?

Tora zakazuje nam czerpania w czasie Pesach jakiegokolwiek korzyści z *chamecu*. Dlatego pokarm dla zwierząt domowych musi być sprawdzony, czy nie zawiera *chamecu*. Nie ma natomiast zakazu czerpania korzyści z produktów *kitniot*.

? PYTANIA NA PESACH

CO TO JEST GEBROKST?

Gebrokst (jid. „złamany”), to produkty z macy lub produktów z macy (np. mąki macowej), które miały kontakt z wodą. Niektórzy unikają spożywania takich potraw w czasie Pesach z obawy, iż w macy mogła się znaleźć jakaś ilość niewypieczonej (surowej) mąki, która w kontakcie z wodą dałaby *chamec* – całkowicie podczas Pesach zakazany.

CO POWINNO SIĘ ZNALEŚĆ NA TALERZU SEDEROWYM?

1. Trzy całe, niepołamane *mace*. *Maca* będzie spożywana trzykrotnie podczas Sederu, za każdym razem co najmniej w ilości odpowiadającej połowie objętości jajka.

2. Gorzkie rośliny czyli *maror* (np. sałata rzymska, chrzan), które będą spożywane dwukrotnie podczas Sederu.

3. Słodka, nieco gęsta mieszanka z tartych jabłek, orzechów, miodu i wina oraz innych owoców i przypraw, w której zanurza się *maror*.

4. Pieczony kawałek mięsa (*zeroa*), który symbolizuje ofiarę pesachową składaną w czasach istnienia Świątyni. *Zeroa* nie jest zjadana podczas Sederu, gdyż zabronione jest wówczas jedzenie jakiegokolwiek pieczonego

mięsa, by nie wyglądało to na zjedanie mięsa ofiary pesachowej.

5. Ugotowane i opieczone jajko (*bejca*), które symbolizuje ofiarę świąteczną (*chagiga*) składaną podczas święta w *Beit Hamikdasz*. Jajko, które jest symbolem żałoby, ma przypominać nam także o zburzonej Świątyni.

6. *Karpas*, czyli warzywo inne niż to, które jest użyte jako *maror* (np. pietruszka, seler, gotowany ziemniak). *Karpas* przed zjedzeniem zanurzany jest w słonej wodzie. Zgodnie z opinią Arizala słoną wodę ustawia się obok talerza sederowego, a nie na samym talerzu.

DLACZEGO PODCZAS SEDERU PIJEMY CZTERY KIELICHY WINA?

Wypijanie czterech kielichów wina podczas Sederu jest oznaką wolności. Każdy z czterech kielichów odpowiada czterem wyrażeniom, określającym wyzwolenie z niewoli egipskiej (*Szemat* 6:6-7), a jego wypicie jest spełnianiem oddzielnego przykazania. Każdy kielich musi zawierać przynajmniej *rewiit* wina (około 100 ml). Wypija się całość lub przynajmniej większość zawartości kielicha. Najlepiej nadaje się do tego celu czerwone wino. W wyjątkowej sytuacji można użyć w zastępstwie soku z winogron.

NA KARTACH PIĘCIOKSIĘGU

PESACH I

KSIĘGA WYJŚCIA (SZEMAT) 12:21–51

Israelici zostają zobowiązani do złożenia ofiary *pesachowej* – jagnię powinno zostać rytualnie zabite, jego krwią zaś spryskane mają być odrzwia żydowskich domów. Znak ten ma uchronić domy Israelitów od ostatniej, dziesiątej plagi, gdy Bóg uderzy pierworodnych egipskich o północy.

Ostatnia plaga łamie wreszcie upór faraona i wypędza on Israelitów ze swojego kraju. Faraon tak bardzo naciskał na jak najszybsze opuszczenie ziemi egipskiej, że Israelici nie zdążyli nawet zrobić zapasów na drogę. Muszą zatem zadowolić się jedynie niezakwaszonym chlebem.

Przed wyruszeniem w drogę Israelici otrzymują od swoich egipskich sąsiadów złoto, srebro i ubrania – wypełnia się w ten sposób obietnica dana Abrahamowi, że jego potomkowie wyjdą z niewoli z wielkim bogactwem.

Upieczone mięso ofiary *pesachowej* ma być zjedzone podczas tej nocy, wraz z *macą* (niekwaszonym chlebem) oraz gorzkimi ziołami (*maror*). Bóg nakazuje Israelitom obchodzić w przyszłości święto *Pesach* na pamiątkę wydarzeń w Egipcie, instruując synów Israela o szczegółach tego święta.

PESACH II

KSIĘGA KAPŁAŃSKA (WAIKRA) 22:26–23:44

Nowo narodzone byk, owca oraz koźle musi pozostać co najmniej siedem dni ze swoją matką, zanim może zostać złożone w ofierze. Nie można zabić matki i jej potomstwa tego samego dnia.

Tora wylicza i opisuje cykl świąt w kalendarzu żydowskim: począwszy od *Szabatu*, poprzez złożenie ofiary *pesachowej* 14 dnia miesiąca *nisan*, siedmiodniowe święto *Pesach* rozpoczynające się kolejnego dnia, przyniesienie specjalnej ofiary *omerowej* z pierwszych kłosów jęczmienia drugiego dnia *Pesach*, liczenie 49 dni aż do święta *Szawuot*, samo święto *Szawuot* pięćdziesiątego dnia, dęcie w róg barani (*szofar*) pierwszego *tiszrej* (*Roszaszana*), dzień postu dziesięć dni później (*Jom kipur*), aż po siedmiodniowe święto *Sukot*, podczas którego mieszkać mamy w szałasach, cztery gatunki roślin (*lulaw, etrog, hadasa i arawa*), które bierzemy podczas *Sukot*.

KRÓTKI PRZEWODNIK PO ŻYDOWSKIEJ TRADYCJI

Chol hamoed

Środkowe dni święta *Pesach* to *chol hamoed* (dosł. „po-wszednie [dni] święta”). Trwają one od trzeciego dnia *Pesach* do szóstego dnia włącznie.

W dni te powinno się jeść świąteczne dania (stół powinien być nakryty obrusem) i nosić lepsze ubrania niż normalnie. Człowiek powinien być radosny w tych dniach, tak samo, jak w dni świąteczne (*jom tow*).

W *chol hamoed* zabronione są te same aktywności (39 *melachot*), które zakazane są w czasie *Szabatów* i Świąt, jednak z pewnymi istotnymi wyjątkami. Do tych wyjątków należą: przenoszenie rzeczy pomiędzy przestrzenią publiczną i prywatną, zapalanie ognia, podróżowanie oraz przenoszenie rzeczy, które są *mukce*. W dni *chol hamoed* zabroniona jest również każda ciężka praca, nawet taka, która nie jest związana z zabronionymi w *Szabat* i Święto aktywnościami.

Generalnie, w *chol hamoed* dozwolone są te *melachy* (zakazane aktywności), które wykonywane są na potrzeby danego Święta, dla przygotowania jedzenia, dla potrzeb całej społeczności, aby uniknąć straty finansowej oraz w celu zdobycia pożywienia.

W *chol hamoed* zabroniona jest wszelka praca, która wymaga specjalnych umiejętności (*maase uman*), na przykład: naprawa butów, szycie ubrań itp.

Ponieważ mamy obowiązek być radosnym w czasie *chol hamoed*, dozwolone są w tych dniach te czynności, które sprawiają nam radość. Dlatego na przykład, można pojechać na rodzinną wycieczkę poza miasto samochodem, można nawet wykonać proste naprawy samochodu, niewymagające specjalnych umiejętności (wymiana koła, akumulatora itp.) by móc pojechać nim na wycieczkę. Należy jednak unikać jazdy samochodem na krótkie dystanse, jeśli z łatwością można dojść do celu pieszo.

Można odkurzyć oraz umyć podłogi, które są myte regularnie (co najmniej raz w tygodniu), nie można jednak pastować podłóg, gdyż nie robimy tego tak często.

Można w *chol hamoed* wykonywać wszelkie czynności związane z przygotowaniem jedzenia na dni świąteczne. Można zrywać owoce z drzewa (krzaka) oraz łowić ryby, jeśli są one przeznaczone do zjedzenia w

TO NIE JEST TRUDNE!

